

НОВІТНИЙ РОБІТНИЧИЙ РУХ В АНГЛІ.

(Кореспонденція до "Українських Робітничих Вістей".)

(Продовження.)

Пригода з парламентарним комітетом.

В ті часи, коли трейд-юні не мали ще своєї політичної партії і робітники віддавали все свої голоси на буржуазних кандидатах, вони все-таки мали потребу звертатись до уряду та парламенту в різних своїх справах. Далі того вони вибирали так звані парламентарний комітет, до якого вони звертались в разі потреби, як до вишого робітничого органу.

Сей парламентарний комітет залишився і до нині, хоч тепер вже робітники мають в парламенті свою фракцію. До нього звернув ся Потрійний Союз з проханням скликати конференцію трейд-юні в справі переведення тих домагальств Потрійного Союзу, що ми зазначили вище. Парламентарний комітет, зложений здебільшого із звичайних лідерів англійської буржуазії, з так званих "reasonable and moderate men", відмовив ся кинути палець в цю справу і то з таких причин: 1) тому, що Бонар Ло обіцяв вже зробити все, щоб принизити війну проти Росії і зробити все, щоб домагання робітників поперти в кабінеті міністра (1); 2) тому, що сего ніколи не було, щоб скликати нагадний робітничий зїзд в такій справі.

Потрійний Союз на 51-му трейд-юніному конгресі в Глезо 19. вересня 1919 р. ухвалив догану парламентарному комітету і вибрав новий революційний.

Ось такого значіння починає набувати англійський робітничий рух.

Пряма акція.

Широки маси робітництва бачили безнадійність боротьби старими парламентарними засобами, починали почувати себе недовольними самими обіцянками, якими їх годували Гендерсон, Клайн, Адамсон та інші "мури досвідом фейкери" і підносили нові гасла прямої акції.

Се значило, що віра в парламент пропадала, що буржуаз на брехня в робітничих головах про його користь розвіялась. Підсвідний парламент, вибраний підчас святкування перемоги над Німцями, є реакційний і йому навіть всі ліберали докоряють в тім, що він дає правительству робити все, що воно хоче.

Робітництво бачить, що англійське правительство робить все, що хоче і ніякої перепони з боку парламенту не зустрічає. Звідси один висновок: примусити його загальним страйком. Мир з совіською Росією, націоналізація копалень, ревізія договору з Німцями, обмежене розмаху французської реакції, — всі ці завдання можна перевести тільки через загальний страйк. Сей ідея прямої акції, ці безпосередні діяльності працюючих мас проти правительства і буржуазії розбіла весь робітничий рух на два табори. Одні вірили в "демократію в парламент" і уважали уживане страйку при домаганнях політичного державного характеру за злочин проти демократії, — інші дивились на парламент більше критично, піддавали сумніву парламентаризм і покладали на пряму акцію великі надії.

На конференції Робітничої Партії в Савпорті, в червні 1919 року, не зважаючи на вперту опозицію Гендерсона і Клайна, перейшла резолюція на користь прямої акції. Вона збрала 1,893.000 голосів проти 950.000.

Се було ознакою зросту лівого впливу в англійському робітничому русі.

Рух в ліво.

Власне се остання ідея прямої акції — загального страйку, ідея, що нині набрала такого значного впливу в рядах радикального робітництва і є найважливішою рисою молодого трейд-юніного руху, провідником котрого був Потрійний Союз.

В протиставність старому економічному трейд-юнізму, що лякав ся і виявляв нехті до політичних засобів в класовій боротьбі за поліпшення свого матеріального добробуту, сей молодий і революційний духом професіональний рух дав вже не тільки користуватись, як і весь англійський пролетаріат, виборчим правом для вибрання до парламенту членів своєї політичної створеної їм Робітничої Партії і переведення в жите своїх домагальств парламентарним шляхом, але і виразно проголосив недостатність парламентарної акції для досягнення політичних цілей і стоїть за конечність ужиття прямої акції (direct action), а б загального страйку, як економічної нової зброї політичної класової боротьби.

Коли ми пригадаємо, що саме лише гірники, транспортні і залізничники (Потрійний Союз) мають в своїх руках найголовніші нерви сучасного промислового життя, та що вистарчить, щоб вони спинили працю, як ціла держава падає в безпомічне становище — рибна на сухій землі, — то ми зрозуміємо те велике значіння, яке може мати для держави загально-загальний страйк.

Навіть 1,350.000 робітників, організованих в Потрійному Союзі, можуть спинити рух цілого велетенського державного тіла.

Ратункові комітети.

Коли в 1919.р. вибух загальний залізничний страйк і коли правительство готувалося ужити проти залізничників всіх можливих засобів, то транспортні робітники дуже невдоволено заговорили про страйк солідарності, а гірники відгукнулись зі свого боку скликанням мітингів для обговорювання допомоги. Се зробило таке вражіння на уряд, що він скоро пішов на компроміс зі страйкерами. Проте всі спостережники говорять, що коли-б не переляканість провідників, то сей рух можна було-б обернути в революцію.

"Дейлі Геральд", робітничий орган досить уміреного напрямку, обговорюючи минулого року ідею загально-загального страйку, натискав на потребу підготовки особливих Ратункових Комітетів по цілій країні і в самому центрі, які змогли-б перебрати всю управу і керване жите цілої держави.

Не треба довго думати, що коли-б промислове жите сплинуло і такі ратункові комітети були засновані і вони перебрати-б владу по всій Англії, то се були-б робітничі ради, а коли-б їх затримати на довгий час, то се була-б радянська система і диктатура пролетаріату.

Націоналізація копалень.

Друга справа, яка найбільше хвилює ціле британське робітництво є так звана справа націоналізації копалень. Вона вже має свою довгу історію, про яку нам треба буде бодай дещо згадати. Вона дає нам найкращі приклади крутарського повстання уряду капіталістичної Англії та компромісової безрадності робітничих лідерів. Перша хвиля цієї боротьби почалась в 1919 році, по перемирю. Гірники домагались націоналізації копалень і грозили страйком, коли їх домагання не буде сповнене.

Правительство довго крутило і лідери згодились зачекати на висліді урядової мішаної комісії. Та й се не помогло гірникам, бо Лойд Джордж лише шукав нагоди затягнути справу.

Коли комісія Санка винесла свої закінчення на користь націоналізації, то правительство відмовилось зробити якбибудь практичні кроки, а потім і зовсім заявивось проти націоналізації.

Американка про жите в робітничо-селянській республіці.

(Уривок з оповідання в соціалістичній Росії Американи М. Д.)

Селяни, а земля.

Я заїхала в досить бідну селянську околицю. Між селянами не можна нігде добачити антагонізму до совіського правительства. Бідніші селяни зрозуміли основи комунізму і приступають до сільських комун, годять ся на правительственну контролю. Між заможнішими селянами панує ще та думка, що більшість не повинна користати землею на рівні з ними. Совіське правительство провадить між селянами комуністичну пропаганду, яка є дуже добре організована. Найліпшими пропагандистами є бунші безземельні робітники, бо для них комунізм дав нове жите.

Селяни по більшій часті виробляють собі самі убрания, шапки, шмат і т. д. Заможніші селяни мають позакубувати царські рублі, але ці гроші не представляють тепер ніякої вартости.

Ми зайшли до головної сільської квартири, яка складала ся з двох кімнат. В одній кімнаті було кілька жовнів і селянська сім'я, котрі вели між собою живу розмову і курили махорку, а в другій кімнаті був товариш Давиденко і його політичний комісар, котрі привітали нас сердечно і по приятельськи.

Цікавлять ся світовими подіями.

"Дячного альянті не дозволяють нам залагодити наші справи так як ми хочемо? Як відношене американського народа до російських товаришів? Хто буде слідуючим президентом Америки? Коли буде вже занесена більшою? Коли альянті оставлять Росію в спокою?" — такими питаннями обжидали мене всюди, на щорік давала відповіді в міру своїх сил.

Я дуже здивувала ся, коли запитала мене до вечері при спільнім столі, на яким лежала вуджена солонина, чорний хліб, масло, чай з молоком і т. д. Росією читала дуже багато про голод в Росії. Правда, в містах дає ся відчувати недостачу деяких споживчих средств, однак голоду нігде нема. А вже про село то й нема що говорити.

Після вечері зредіровано всім пакунки, однак все з великою чемністю.

Стара, а нова школа.

Слідуючого дня бажаючи побачити школу, я попросила в сій справі комісара. — "Дуже добре, я покажу вам нашу школу", відповів він і за п'ять минут ми були вже в шкільнім будинку, котрий давніше був тільки парохіальною школою. Я мала спомогти оглянути школу і заходи до совіського правительства в напрямі піднесення умовного розвитку народа. Школа на входила ся заледви 15 англійських миль від боевого фронту. В школі я застала хлопців і дівчат, котрі вчили ся алгебри і виконували на таблиці задачі. В другій кімнаті відбувала ся якраз лекція німецької мови. Поміж того, що одна книжка припадає аж на 30 учеників, то ветаки наука розвиває ся дуже гарно. Я бачила як ученики передавали один олівець з рук до рук в цілій лавці. Жаль дивитись, як той нарід вить ся до науки, до поступу, а в той самий час цілий буржуазний світ старає ся всіми силами задавити його на смерть, не допустити до кращого.

Давніше в сім селі була тільки мала парохіальна школа, до якої ходило всего, 65 дітей, а нині є публична школа і гімназія, до котрих входить поперех 400 учеників.

Львівська політехніка замкнена для українців.

Старокраєві газети доносять, що ректорат львівської політехніки подає до відома, що всі кандидати (ки) при вписках на політехніку мають вигідити ся, що виповняли обовязок військової служби, згідно обовязок горожанської праці та предложити свідчення військової відпустки, згідно звільнення з військової (що обв'язує й давних студентів).

На основі сего розпорядку ректорату львівської політехніки, унеможливується ся вписи на сю політехніку українській молодіжці, бо вона не підлягає міжнародному праву і була обв'язана служити в польському війську, згідно виконувати польську горожанську працю та з сего причини не може вигідити ся бажаними документами.

Сей розпорядок видав львівський ректорат нарочно на се, щоб не допустити української молодіжці до студій на політехніці.

Розпорядок ректорату львівської політехніки є документом новачасного "культурного" варваризму, небувалого в життю цивілізованих народів.

Брак ліків.

Після сего я відвідала шпиталь, де найбільше змогли оцінити консквенції альянтської блокади. Шпиталь великий і гарний будинок, однак нема в нім ані бандажів, ні мила і взагалі велика недостача медичини. Лікар сего шпитала дуже нарікає на те, що з браку медичини пропадає марно багато пацієнтів. Як і в інших медичних закладах, то се призначається до червоної армії, яка є одною опорою і охороною від білогвардійських наїзників. Більшою частю невинних людей. По більшій часті побудовано безплатні купальні, однак з браку мила і медичини й купальні не багато можуть перешкодити поширюванню пошестий. Революційні комітети просто перепроцують ся в оборочуюню слабості.

Контроля в армії.

Відтак покликано мене телефоном до головної квартири, яка була о 25 верст дальше від села, в яким я так розгостилась. Командант полку Шевілов і політичний комісар Шевченко прийняли мене також дуже приязно. Шевченко розказав мені, що з кожним офіцером є завсіди політичний комісар, комуніст по переконанню, щоб не дозволити мілітарній силі контролювати армію. Всі важніші випадки мають обговорюватись спільно і кожний крок офіцера в мілітарних операціях мусить бути прийнятий і затверджений політичним комісарем, бо інакше не увійде в жите. Комісарі вибирають жовніри, а що комуністи становлять основу червоної армії, ділять то і комісарами є вибрані звичайно комуністи, які мають довіре червоних жовнів.

Жовніри є всюди дуже добре настроєні і вдоволені. Музика, театри, співи, школи відбувають ся цілком ввечері. Жовніри вдоволені, бо вони нині вільні і в честь тої свободи співають пісні, котрі скріпляли і скріпляють їх духа в борбі за свободу.

Буря в польським соїм.

На засіданню соїму дня 4. листопада в дебаті над конституцією прийшло до бурливого сцен. Коли посол Пуктегов говорив про розділ церкви від держави, висказав ся, що світська влада папи опирає ся на страшною історичному обманстві. З сего приводу на правці вибухла така буря, що маршалок мусів перервати засідане на 10 минут.

Зеліничий скандал в Польщі.

Зеліничі влади в Лодзі викрили міліоніву надужиття зеліничних урядників, евакуованих до Лодзі з Рівного. Скостантовано крадіж вивезених товарів і обманства, що йдуть в міліони. Презес дирекції інж. Ленкевич зложив добровільно міліон (!) марок. В сій справі ведець ся слідство.

Скільки коштує польська війна?

Від листопада 1918 р. видала Польща на війну 28 мільярдів.

Перед земельним страйком в Польщі.

"Робітник" заповідає страйк рільних робітників, який є неминучий, тому що поміщичі поставили союз професіональних рільних робітників в безвихідне положення. Поміщичі обв'язують рільні союзи, що вони зрадили край, а слідство виказало власне, що се неправда. Обшарники — як пише "Робітник" — не припинюють ся до теперішніх приписів і хочуть зменшити дріднарій, згідно замінити збіжжя на бараболі. Тому, що уряд сидить з заложеними руками, робітники самі хочуть зробити справедливість.

За 8-годинним днем праці на швайцарських залізницях заявиво ся в референдумі 369.000 голосів проти 271.000.

Винна 'ратифікаційних грамот.

Дня 2. листопада наступила в Лівані винна ратифікаційних грамот в справі перемир'я і мирових прелімінарів між Польщею і совіською Росією і радянською Україною. Винна наступила в салі ліванської мійської ради. Польщу заступає делегат Ладось. Росію і Україну Лоренц, який мав повноважність від Росії підписану Леніном і від України підписану Раковським. Польську ратифікаційну грамоту, оправлену в темну шкіру, підписав Писудскі. Українська і російська грамота є видрукована на крейдовому папері і є оправлена в червону окладку. Польський і совітський делегати перевірили свої повноважності, списали протокол, стверджуючий факт вини ратифікаційних грамот. Церемонія вини закінчилась о 6 год. вечером.

Проти світового імперіалізму а за соціалістичну республіку.

Чеські соціалдемократи з нагоди другої річниць чехословацької республіки уладили цілий ряд маніфестацій, на яких демонстровано проти світового імперіалізму а за соціалістичну республіку!

Польські шляхтичі проти рільних робітників.

Польські шляхтичі внесли до міністерства праці меморіал проти організації рільних робітників, бо він ніби більшовицький. І хоч міністерство внутрішніх справ заявило, що се річ уряду судити, чи якась організація є більшовицькою, то мимого сего польські дідачі заявляють, що не злякають ся навіть страйку і не будуть вести цілководних переговорів з союзом рільних робітників. Подаючи се шешпольська варшавська "Gazeta Poranna" делікатно промовчує, що шляхтичі хочуть отуманити рільних робітників, даючи їм замість належної обдирної в збіжку, бульбу або гроші. А збіжжя підє очевидно на пасок.

Засуд страйкерів в Румунії.

На підставі неправно ухваленого закону дотично страйків засудив румунський трибунал наслідком генеральфінго страйку в Румунії двох робітників на 10 місяців в'язниці, двох робітників на 6 місяців, а двох на 5 місяців в'язниці. В Румунії арештовано за страйк навіть парламентарних послів, проти всяких постанов конституції.

Сила соціалізму в Італії.

Після звідомлення партійної управи, соціал-демократична партія Італії має 150.000 членів, а 40.000 соціалістичної молодіжці.

"Аванті", центральний орган партії, виходить в 3 видах та має пів міліона передплатників.

Валенті на сторінках "Socialist Review" намічує оські групи в партії. Найбільша і найсильніша се група редактора "Аванті" Серрати, особистого друга Леніна. Репрезентує дві третих членів партії. Стоїть за соціальною революцією й соціалістичною республікою. Друга група, де провідниками є Борджіа, проф. Леонс, мала, без впливів. Третя група старих вождів партії, що гуртують ся коло Тураті, Прампольні, Лазара і т. д., се центр, що стоїть на ґрунті еволюції.

Совітські симпатії в Норвегії.

В наслідок труднощів при продажі риб і оселдців до Росії, рибальське населення Норвегії домагаєть ся безпроблемного зношення торгівлі з совітами. Боячись заворушень, норвезький уряд вислав до Фінмаркен 4 воєнні кораблі і 2 полки піхоти.

Зміна кабінету в Туреччині.

Англійська дипломатія потерпіла велике пораження в Туреччині. Симпатія турецького загалу звернула ся до націоналістів Мустафи Кемалю, а з слабим султаном тепер ніхто не числить ся. Дотеперішній президент кабінету, Дамад Ферід йшов на руку Англії, для яких його укладок є правилим управлінням. Місце Феріда заняв Тевкіт паша, що стремить за всяку ціну до порозуміння з Кемалем.

1270 соціалістичних громад в Італії.

При громадських виборах в Італії на 4560 громад одержало 2357 громад буржуазну а 1270 соціалістичну більшість. Вислід виборів виказує великий успіх соціалістичної партії. Цілі полосо краю захоплені соціалістичною струєю. Замітне, що навіть місце-

Жити собі раз на Сході дві сусідські держави.

Жити собі раз на Сході дві сусідські держави. Одна називала ся Нещасна Країна, друга Вибрана Країна.

Обі держави воювали з собою довгі-предовгі місяці. Вибрана хотіла доконче загартати землю Нещасної — та не могла. І взяла ся на спосіб Вибрана.

— Пощо нам далі воювати? — сказала вона. — Заклучім мир та йдім на наше спільного ворога: Червону Країну, яка загрожує і тобі й мені.

— Добре, — сказала Нещасна Країна, — заклучім мир.

По довгих переговорах, обі держави закінчили договір. А в тому договорі було таке сказано:

"Не опустимо друг друга аж до смерті. Зведемо братерство оружя, будемо помагати один одному, підємо разом на спільного ворога Червону Країну, здавимо його, а одісля разом на славу Нещасної і Вибраної Країни запануємо".

— А на правду не опустити мене? — питає Нещасна Країна Вибраної?

— Якже можеш таке й думати! Не опущу тебе, хочби сама мала впасти!

І се обурила ся Вибрана на Нещасну.

Підідували коран, присягли на бороду Магомела, закінчили вічне братерство, винесли могоріч і з тяжких ворогів стали ширими приятелями, яких світ і корона магомеданська не бачила.

Населене одної і другої Країни ликувало. А на протести проти заключеного договору, які кляли вічні недоволені класи одної і другої Країни, уряди тих Країн зовсім не зважали, а робили своє діло.

І пішли тепер обі держави, Нещасна й Вибрана, на Червону Країну.

Воювали-воювали, аж на решті сил ні стало.

— Заклучім мир — каже Червона до Вибраної.

— З охотою! — відповідає Вибрана.

І по довгих переговорах закінчила Вибрана з Червоню мир.

А Нещасна?

З нею не рахувала ся не то Червона, але навіть і Вибрана Країна!

— Як-то, — питає Нещасна — то ти опускаєш мене?

— Бачиш, я мусіла заклучити мир з Червоню Країною. А ти — як собі хочеш: воюй або ні!

— Оттак то воно! — закликала Нещасна Країна. — То такі твої присяги?!

— Я зовсім не зриваю з тобою! — каже Вибрана. — Ми будемо й на далі приятелювати. Бачиш, будемо торгувати з собою, ти мені даш цукор, збіжжя — а я тобі також щось обіцяю.

І С Е Т Е.

Що зробила далі Нещасна Країна, про се казка не-казка не говорить.

Але з неї виходять як на долоні слова Шекспіра: Мурін (себто Нещасна Країна) сповнив свій обовязок (спуторі Вибраної Країни) — може отже вже відійти...

(Повисший фейлетон був поміщений у львівській "Впереді". В нім автор представляє, як вийшов Петлюра на союз з польськими панями і запровадив до України та на спільний війні проти радянських республік України і Росії.)